

Nazwa przedmiotu:	Kultury pogranicza w epoce żelaza
Course title:	The culture of Borderlands in the Iron Age
Kod:	05-KPEZ-12-Arch-1a
Course code:	05-KPEZ-12-Arch-1a
Rok studiów:	I, studia drugiego stopnia (magisterskie)
Year of study:	I, second cycle studies (M.A. postgraduate studies)
Semestr:	2, letni
Semester:	2, summer
Typ zajęć:	wykład
Type of course:	lecture
Liczba godzin:	30
Number of hours:	30
Punkty ECTS:	2
ECTS credits:	2
Osoba prowadząca:	dr Marcin Ignaczak
Name of lecturer:	Dr. Marcin Ignaczak
Poziom kursu:	zaawansowany
Level of course:	advanced
Język wykładowy:	polski
Language of instruction:	Polish
Wymagania wstępne:	Podstawowa wiedza z zakresu archeologii epoki brązu i wczesnej epoki żelaza Europy Środkowowschodniej. Znajomość geografii regionu.
Prerequisites:	General knowledge concerning archaeology of the Bronze Age and Iron Age of the East Central Europe. Knowledge about geography of the region.
Metody oceny:	egzamin końcowy
Assessment methods:	final exam
Treści przedmiotu:	<p>Wykład dotyczy zjawisk kulturowych pojawiających się w strefie Międzymorza bałtycko-pontyjskiego w I tys. przed Chr.</p> <p>Program zajęć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie. Podstawowe terminy dotyczące pogranicza w aspektach: chronologicznym, przestrzennym, społecznym, politycznym, etnicznym, językowym, religijnym, mentalnościowym, cywilizacyjnym. Międzymorze bałtycko-pontyjskie jako obszar pogranicza dla tradycji kulturowych Niżu Środkoeuropejskiego i lasostepu/stepu strefy pontyjskiej. 2. Sytuacja kulturowa w Europie Środkowowschodniej we wczesnym okresie epoki żelaza. 3. Podstawowe jednostki kulturowe międzymorza bałtycko-pontyjskiego w I tys. BC. Charakterystyka taksonomiczna. 4. Strategie osadnicze i gospodarcze. 5. Koczownicy a ludność osiadła – modele interakcji społecznych. 6. Życie rytualne i struktury społeczne. 7. Kontakty wewnętrzne i międzykulturowe. Szlaki

	komunikacyjne. Interakcje (handel, konflikty zbrojne).
Course contents:	<p>The series of lectures discusses cultural phenomena arising in the Baltic-Pontic region of Between The Seas, 1st mill. BC.</p> <p>Moreover, this series of lectures aims to furnish students with an advanced knowledge in socio-cultural phenomena arising in the borderlands of eastern and western Europe in the Early Iron Age.</p> <p>Programme:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introduction. The main terminology relating to the borderlands in respect to aspects of chronology, space, society, politics, ethnicity, language, religion, mentality and civilisation. The Baltic-Pontic BTS (Between The Seas) as a borderland region for cultural traditions in the central European Lowland and steppe/forest-steppe of the Pontic. 2. The cultural map of central-east Europe at the Early Iron Age. 3. The main cultural entities of the Baltic-Pontic BTS, 1st mill. BC – a taxonomy. 4. Settlement and economic strategies of respective communities. 5. Nomads and settlers – models of social interaction. 6. Rituals and related social structures. 7. So called internal and inter-cultural contact – communication routes and related interaction (trade, armed conflict).
Cele i efekty kształcenia:	<p>W efekcie przeprowadzonych zajęć studenci uzyskują zaawansowaną wiedzę na temat zjawisk społeczno-kulturowych zachodzących na pograniczu Europy Wschodniej i Zachodniej we wczesnym okresie epoki żelaza.</p> <p>Studenci powinni znać i rozumieć istotę procesów mających wpływ na formowanie się „kultury pogranicza” – często tworzonej na bazie synkretycznych wzorców pochodzących z odmiennych centrów kulturowych. W efekcie studenci winni zyskać umiejętność samodzielnej interpretacji procesów kulturowych zachodzących na dużych obszarach Europy Środkowowschodniej w początkach epoki żelaza. Istotą tej wiedzy będzie także umiejętność oceny różnych sposobów wykorzystywania środowiska w badanym okresie pradziejów, a także weryfikacji przystosowań ekologicznych żyjących tu grup ludzkich. Wiedza ta powinna stworzyć podstawy dla dalszego rozwijania zainteresowań nad pradziejami tej części Europy we wczesnej epoce żelaza.</p>
Objectives and learning outcomes:	<p>Students should gain an advanced knowledge of the basics in respect to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - the processes influencing the formation of ‘borderlands culture’, often created on the base of syncretic models originating from various cultural centres. <p>Students should gain the skills necessary to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - conduct independent research into cultural processes arising on the vast terrains of central-eastern Europe at the start of the Iron Age; - evaluate the various means of exploiting the immediate environment in a given period of prehistory under research;

	<p>- verify how local communities in prehistory adapted to such an environment. Students should gain an understanding of: - prehistory and thus further develop an interest in this part of Europe in the Early Iron Age.</p>
<p>Zalecana literatura:</p>	<p>J. Chochorowski 1993. Ekspansja Kimmeryjska na tereny Europy Środkowej, Kraków. J. Chochorowski (red.) 1996. Koczownicy Ukrainy, Katowice. J. Chochorowski 1999. Żelazny oręż barbarzyńców – wczesna epoka żelaza poza zasięgiem cywilizacji klasycznych, w: J.K. Kozłowski (red.), Encyklopedia Historyczna Świata, Tom I, Prehistoria, s. 304-395. S. Czopek 2005. Związki dorzecza Wisły z terenami lasostepu ukraińskiego w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, w: L. Bakalarska (red.), Wspólnota dziedzictwa archeologicznego ziem Ukrainy i Polski, Warszawa, s. 213-225. C. King 2006. Dzieje Morza Czarnego, Warszawa. E. Kłosińska 2005. Lubelszczyzna i Ukraina w młodszych odcinkach epoki brązu i we wczesnej epoce żelaza – pytania o losy wspólne i niewspólne, w: L. Bakalarska (red.), Wspólnota dziedzictwa archeologicznego ziem Ukrainy i Polski, Warszawa, s. 226-249. M. Makohonienko 2011. Przyrodnicze aspekty pradziejowych i wczesnohistorycznych szlaków tranzytowych bałtycko-pontyjskiej przestrzeni kulturowej, w: M. Ignaczak, A. Koško, M. Szmyt (red.), Między Bałtykiem a Morzem Czarnym. Szlaki międzymorza IV – I tys. przed Chr., Archaeologia Bimaris, Dyskusje, tom IV, Poznań, s. 21-60.</p>
<p>Recommended reading:</p>	<p>J. Chochorowski 1993. Ekspansja Kimmeryjska na tereny Europy Środkowej, Kraków. J. Chochorowski (red.) 1996. Koczownicy Ukrainy, Katowice. J. Chochorowski 1999. Żelazny oręż barbarzyńców – wczesna epoka żelaza poza zasięgiem cywilizacji klasycznych, w: J.K. Kozłowski (red.), Encyklopedia Historyczna Świata, Tom I, Prehistoria, s. 304-395. S. Czopek 2005. Związki dorzecza Wisły z terenami lasostepu ukraińskiego w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, w: L. Bakalarska (red.), Wspólnota dziedzictwa archeologicznego ziem Ukrainy i Polski, Warszawa, s. 213-225. C. King 2006. Dzieje Morza Czarnego, Warszawa. E. Kłosińska 2005. Lubelszczyzna i Ukraina w młodszych odcinkach epoki brązu i we wczesnej epoce żelaza – pytania o losy wspólne i niewspólne, w: L. Bakalarska (red.), Wspólnota dziedzictwa archeologicznego ziem Ukrainy i Polski, Warszawa, s. 226-249. M. Makohonienko 2011. Przyrodnicze aspekty pradziejowych i wczesnohistorycznych szlaków tranzytowych bałtycko-pontyjskiej przestrzeni kulturowej, w: M. Ignaczak, A. Koško, M. Szmyt (red.), Między Bałtykiem a Morzem Czarnym. Szlaki</p>

międzymorza IV – I tys. przed Chr., *Archaeologia Bimaris*,
Dyskusje, tom IV, Poznań, s. 21-60.